

M Ø T E
i EØS-utvalget
tirsdag den 22. april kl. 15.15

Møtet vart leidd av EØS-utvalets leiar, *Haakon Blankenborg*.

Til stades var: Haakon Blankenborg, Marit Arnstad, Kjell Magne Bondevik, Kaci Kullmann Five, Kirsti Kolle Grøndahl, Tom Thoresen, Einar Steensnæs, Roger Gudmundseth og Vidar Bjørnstad (for Hallvard Bakke).

Av Regjeringas medlemmer var til stades: Utenriksminister Bjørn Tore Godal og statsråd Gudmund Hernes.

Følgjande embetsmenn vart gitt tilgang til møtet: Ekspedisjonssjef Atle Leikvoll, Utenriksdepartementet, avdelingsdirektør Ola Westbye, Sosial- og helsedepartementet og konsulent Anders Eide, Utenriksdepartementet.

Videre var til stades EØS-utvalets faste sekretær, Åge B. Grutle.

D a g s o r d e n :

1. Aktuelle rettsakter for møtet i EØS-komiteen 25. april 1997. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 15. april d.å., med oversikt over de relevante rettsakter.
2. Eventuelt.

Leiaren: Eg vil føreslå at vi justerer litt den vanlege dagsordenen i dag og tar Eventuelt først og sist i den forstand at det er ei sak som helseministeren er her spesielt for, og det gjeld dette med medisinalsakene som har gått igjen på mange av EØS-komiteens dagsordenar, og også i dag som sak nr. 6 på den omdelte dagsordenen for EØS-komiteen. Dersom vi kunne ta den Eventuelt-saka først, så rettsaktene og dei andre sakene, så slepp helseministeren å få gleda av å høyre på vår gjennomgang av alt det andre.

Utenriksminister Bjørn Tore Godal: La meg innledningsvis bare si tre ord for å plassere det inn i prosessen før helseministeren tar selve substansen

Vi har vært innom denne saken i EØS-utvalget ved flere korsveier, og utgangspunktet er drøftinger over lengre tid mellom EFTA og EU-kommisjonen om deltakelse i EUs samarbeid om godkjenning og kontroll med legemidler, herunder det nye planlagte EUs legemiddelkontor i London. Den redegjørelsen helseministeren skal gi, varslet vi i det forrige møtet, og vel også tidligere, og går da inn i substansen på det. Jeg vil bare si litt om selve status og framdrift videre, uavhengig av selve innholdet i saken.

Siden det nordiske samarbeidet på legemiddelområdet bortfalt, var det særlig viktig for oss å få en ordening for norsk legemiddelkontroll i forhold til en innlemmelse i EØS av dette nye EU-samarbeidet. Jeg minner om at det er et nytt EU-samarbeid, det var ikke et omfattende samarbeid på noen som helst måte da EØS-avtalen ble framforhandlet. Vi hadde nasjonale ordninger i det enkelte EU-land. Vi ser nå hovedtrekkene i en skisse til en løsning, og denne løsningen kommer ventelig teknisk til å omfatte ni forskjellige rettsakter og en brevveksling mellom kommisjonen og EFTA som skal nedfelle formålet og prinsippene for samarbeidet. Vedtak om godkjenning av legemidler skal gjennomføres i Norge og Island ved beslutninger av ansvarlige nasjonale myndigheter, ikke av EFTA-pilaren som sådan, som noen kanskje mente det lå an til på et tidlig tidspunkt. I Norge er de nasjonale myndigheter, som kjent, Statens legemiddelkontroll. Beslutningene skal samordnes i en egen EFTA-komite, som vil bli opprettet for dette formål. Eventuelle tvister som følge av praktiseringen av regelverket om godkjenning og kontroll av legemidler vil måtte bli behandlet etter normale EØS-prosedyrer. Det er hensikten med opplegget.

Et vedtak i EØS-komiteen om dette regner vi med tidligst kan fattes i juni eller juli d.å. Dersom Norge skal delta i dette samarbeidet, må det betales et norsk bidrag til legemiddelkontorets budsjett. På sikt er legemiddelkontoret ment å skulle bli selvfinansierende ved gebyrer fra legemiddelindustrien, men EU betaler foreløpig en viktig del av budsjettet. Det norske bidraget ved en tilslutning til samarbeidet vil bli anslagsvis 1,8 mill. kr pr. år. Mot denne bakgrunn vil et EØS-vedtak for Norges del bli fattet med forbehold om Stortingets samtykke, og det vil bli en egen proposisjon til Stortinget om saken, og forut for vedtaket i EØS-komiteen, enten det kommer i juni eller juli eller siden, så vil Stortingets EØS-utvalg bli informert på vanlig måte. Så det er fortsatt flere trinn i framdriften i denne saken.

Dermed vil helseministeren gå løs på selve innholdet i denne saken.

Statsråd Gudmund Hernes: Det som jeg kan ta som utgangspunkt, er at et marked er ikke et marked, dvs. at vi regulerer f.eks. arbeidsmarkedet på en helt annen måte enn omsetningen i landbruket, og valutakurser er et eget marked som det er bestemte regler for, og noe av det som er aller strengest regulert, er omsetningen av legemidler, og for at man skal godkjenne legemidler, så må de ha en dokumentert vitenskapelig klinisk effekt, og de skal ikke ha skadevirkninger. Vi organiserer dette gjennom spesielle prosedyrer både for testing og godkjenning. Det vi da skal sørge for, er sikkerheten gjennom klinisk utprøving, det er å registrere eventuell bivirkninger, det er kvalitet gjennom fabrikkinspeksjon og det er kvalitet gjennom informasjon til pasientene og selvsagt også kostnadene. Her i Norge er det Statens legemiddelkontroll som står for dette, men en stor del av det arbeidet som gjøres av Statens legemiddelkontroll, er basert på opplysninger som dels kommer fra den farmasøytiske industrien selv og dels også fra undersøkelser som er gjort i andre land. Det som er viktig, er at vi har mest mulig felles standarder både for hvordan undersøkelsene skal gjennomføres, den vitenskapelige dokumentasjon som kreves, kvalitetskontrollen i offentlige laboratorier osv., slik at vi har felles opplegg både for prosedyrer og standarder.

I EU har det til nå vært slik at det bare har vært nasjonale myndigheter som har kunnet godkjenne salg av legemidler, men det er klart at i den utstrekning vi kan få et felles opplegg for godkjenning av legemidler, kan det være gunstig. Det EU legger opp til, er at kommisjonen skal kunne gi en markedsføringstillatelse i alle land. Men for at kommisjonen skal kunne gjøre dette, må de ha et faglig organ som vurderer hvorvidt de medikamentene som skal få markedsføringstillatelse i alle land, faktisk tilfredsstillende de krav som legemidler skal. Dette både av hensyn til pasienter, som jo fyker gjennom ulike land, og doktorer som nå også kan arbeide i ulike land, og det er da en betryggelse som ligger i at det er et ensartet sett av legemidler de kan bruke, og det er selvsagt også gunstig for industrien.

Fra norsk side vil vi også ha interesse av å være med i et slikt organ, dels fordi vi kan få tilgang til den informasjonen som de andre får, men også for å levere våre premisser for de beslutninger som skal treffes. Det organ som EU skal etablere, heter European Medicines Evaluation Agency, og skal ha sete i London. Det har to undergrupper - en for humanmedisin og en for veterinærmedisin. Jeg kan nevne at en av grunnene til at EU er veldig interessert i at Norge skal være med, er at vi ikke minst på det veterinærmedisinske området ligger langt framme,

særlig gjelder det medisin i forbindelse med fiskeoppdrett, hvor Norge har en enestående ekspertise.

Det vi ønsker, er å være med på en harmonisering av regelverket og også når det gjelder overvåking av bivirkninger. EU har her etablert et eget legemiddelkontor, og det som nå må skje hvis vi skal bli med, er en endring i regelverket i EØS, slik at vi slipper til og kan delta i dette vitenskapelige samarbeidet. Det kan vi få adgang til, og det skjer på den måten at vi kan komme med i dette legemiddelkontoret i London, og der kan vi med Statens legemiddelkontroll som vår representant gi merknader til de forslag til beslutninger som kommer - vi vil ikke ha stemmerett. Så går det en anbefaling fra dette legemiddelkontoret i London til kommisjonen. Kommisjonen kan treffe bindende beslutninger om markedsføringstillatelse for EU, men den beslutning som er truffet av kommisjonen, vil bare ha status som en anbefaling til de berørte land - det er altså Norge og Island. Det betyr at før denne markedsføringstillatelsen vil ha gyldighet i Norge og Island, så må de nasjonale myndigheter i Norge og Island akseptere den anbefalingen som kommer fra kommisjonen i dette tilfellet .

Som utenriksministeren nevnte, er det her spørsmål om å lage en egen tilpasningsavtale, og utenriksministeren redegjorde for hvilke prosedyrer vi skal følge før den blir endelig vedtatt av Stortinget i form av en egen proposisjon. La meg også si at det ikke er nødvendig å endre noe i norsk legemiddellovgivning som en konsekvens av at vi her får tilgang til dette EUs legemiddelkontor som skal gi de vitenskapelige anbefalinger for kommisjonen.

Leiaren: Ja takk.

Marit Arnstad (Sp): Vi har vært innom dette temaet tidligere. Et mulig framtidig system for felles godkjenning og markedsføring ble også drøftet i forbindelse med opprettelsen av EØS-avtalen.

Umiddelbart må jeg si at jeg har vanskelig for å se at det er det helt store behovet for et felles marked for omsetning av legemidler. Jeg har vanskelig for å se hva som er i veien for at hvert enkelt land kan ha sine egne regler når det gjelder akkurat det. Jeg ser ikke bort fra at vi kan ha standarder for kontroll og andre typer overvåkingsmekanismer som det kan være mulig å kunne gjennomføre, men uten at vi dermed binder oss til felles regler for godkjenning og omsetning.

Jeg vil derfor fra Senterpartiets side uttrykke skepsis til den typen endringer, og til den typen beslutningsprosedyrer som det her legges opp til, som ser ut til å bli regelen i Norges forhold til EU, at vi lager en

formell konstruksjon som virker tilforlatelig, der kommisjonen treffer beslutninger for EU, mens Norge og Island skal ha en egen prosedyre. I realiteten vet vi at dette innebærer at det er EU-kommisjonen som bestemmer også for Norge og Island - jeg vil ikke si 100 pst. - men kanskje for framtida 99,5 pst.

Jeg har noen spørsmål: Vil dette innebære at vi på noen måte endrer reglene for hva som er tillatt omsatt av legemidler i Norge i dag? Vil det på noen måte kunne endre grensene for hva som er reseptpliktige og reseptfrie legemidler? Vil det kunne øke omfanget av postordresalg av legemidler? Dette er noen av de spørsmålene som jeg er opptatt av i forhold til det materielle innholdet.

Ellers kommer vi tilbake til dette når saken kommer til Stortinget.

Kaci Kullmann Five (H): Jeg ser et helt klart behov for og i hvert fall klare fordeler knyttet til det å få del i et slikt samarbeid, ikke minst på bakgrunn av det som her ble understreket fra Regjeringens side, at vi har hatt klare fordeler av det nordiske samarbeidet vi har hatt, og som nå har falt bort, og vi må da sette noe i stedet.

Jeg synes ut fra det vi nå har hørt, at man ser ut til å ha funnet en gunstig løsning ikke minst på det institusjonelle plan, hvor det vil være ikke bindende vedtak, men anbefalinger til Norge og Island. Jeg går ut fra at det her er en at man har en nasjonal mulighet til å fatte beslutning.

Det jeg gjerne vil høre litt mer om, er innflytelsen i selve prosessen. Det ble sagt at våre eksperter vil kunne komme med merknader til dette. Hvilken deltakelse har man i det forberedende arbeidet? Det kunne jeg tenke meg å vite mer om. Men i hovedsak er vi positive.

Leiaren: Eg forstår det slik at dette samarbeidet byggjer på løpande vedtak av rettsakter på heilt normal måte, pluss ein korrespondanse som ligg til grunn for dette samarbeidet. Desse rettsaktene er sannsynlegvis omtalte i den samlinga av hefte med komande og vedtekne rettsakter som Utanriksdepartementet har tilstila Stortinget. Det ville vere av interesse om også den korrespondansen som ligg til grunn for dette - om mogleg - kan bli tilstila Stortinget munnleg eller skriftleg, slik at ein har det å leggje til grunn for det vidare arbeidet.

Så kommenterar til det som det vart spurt om.

Statsråd Gudmund Hernes: Først hvorfor vi er interessert i å være med på godkjenningsprosedyrene, både de generelle og også i spesielle tilfeller når det gjelder medikamenter. Da vil jeg si at Norge har sannsynligvis større interesse av det enn de aller fleste land. Grunnen er jo at vi mer enn nesten noe annet land importerer praktisk talt alt vi bruker av legemidler. Det er noen få unntak, som Globoid, som jeg har sagt, men ellers er det meste av det vi bruker av legemidler, importert. Derfor er det særlig viktig at vi kan være med på både å fastsette på hvilken måte vi skal teste ut legemidler som vi i praksis for det meste kommer til å bruke i Norge uansett. Grunnen til dette er at det er ekstremt kostbart å teste ut legemidler. Hvis vi i mange tilfeller måtte gjøre dette på egen hånd, altså etterprøve og ettergå det som er gjort i andre land, ville det være svært uheldig.

Når det gjelder spørsmålet om postordresalg osv., er dette et opplegg som bare går på godkjenningsordninger, ikke på omsetning. Da har jeg vel svart på det andre spørsmålet som Arnstad var inne på.

Når det gjelder prosedyren som man har i dette beslutningsorganet, er det slik at vi vil ha møter på grunnlag av anbefalinger. Vi vil få tilsendt disse anbefalingene og kan gjennomgå dem på forhånd og på grunnlag av det fremføre vårt syn og våre argumenter.

Sammen med utenriksministeren tilhører jeg en sjelden rase som et halvår hadde anledning til å delta på ulike møter i EUs organer. Den helt klare erfaring jeg hadde i de politiske organer, er noe som jeg vet at de som har vært med i fagorganer også har erfart, nemlig at har vi noe å si, så får vi noe å si. Når vi har saklige, gode argumenter, så er det vår helt klare erfaring at det er noe man hører på. Det man også bør ta innover seg, er at alle lands helsemyndigheter, legemiddelkontroll er interessert i å ha regler som gjør at pasienter ikke blir skadelidende. Ikke minst når det gjelder den erstatningsrettslige utviklingen som er skjedd på dette feltet, er det veldig strenge regler.

De av dere som husker, vil vite at også hvis man tar et land som USA, har de til dels håndhevet en strengere praksis enn Norge. Det var USA som forbød Thalomid, som da ble tillatt i de fleste vestlige land.

Leiaren: Vi arbeider etter same regelen: Har ein noko å seie, så får ein noko å seie.

Marit Arnstad (Sp): Hvis det er slik at kommisjonen skal gi en anbefaling til hva som kan markedsføres i området, og Norge deretter skal ta beslutning, oppfatter jeg det at det gjelder hva som tillates markedsført, og dermed også omsettes.

Statsråd Gudmund Hernes: Som jeg forsøkte å si i mitt første innlegg, er det slik at kommisjonen treffer en bindende beslutning på vegne av EØS-land. Den beslutning som kommisjonen treffer, fungerer som en anbefaling for Norge og Island, og så er det norske og islandske myndigheter som deretter må akseptere at det omsettes i Norge.

Marit Arnstad (Sp): Så om vi ikke ønsker det godkjent, må vi nedlegge veto etter vanlig prosedyre i EØS.

Statsråd Gudmund Hernes: Ja, det er riktig. Det kan kanskje utenriksministeren si litt mer om.

Utenriksminister Bjørn Tore Godal: Veto eller vanlig prosedyre for vanlig avklaring av tvistesaker som foreskrevet i EØS-avtalen.

Marit Arnstad (Sp): Da har jeg en peiling på hvordan det vil ende.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Jeg forstod på utenriksministeren at man ville komme nærmere tilbake til dette seinere utover den muntlige orienteringen.

Så langt som jeg oppfatter situasjonen nå, tror jeg vi er kommet fram til en bra ordning. Vi ser et absolutt behov for samarbeid i Europa om dette, for som helseministeren sier; vi importerer likevel det alt vesentlige av legemidler. Derfor er det en fordel at vi kan påvirke det på et tidligst mulig stadium. Men jeg vil understreke det utenriksministeren nå sa sist, at vi må se nærmere på det når saken kommer tilbake. Vi vil forutsette fra vår side at Norge reelt kan ta avgjørelsen om vi vil følge

anbefalinger eller ikke, og at det ikke bare er en formalitet. Vetoretten har jo slik Regjeringen har praktisert den, vært mer en formalitet, og en har ikke vært villig til å bruke den så langt. Så jeg forutsetter at dette må være en reell mulighet til å ta avgjørelsen.

Statsråd Gudmund Hernes: Jeg vil bare knytte en kommentar til det. De største utgifter til legemidler i Norge er det som går på blå resept. Så det at man har lov til å selge et legemiddel i Norge betyr ikke at man får noen særlig omsetning hvis det ikke er det offentlige som betaler det. De av dere som har fulgt med i vårens diskusjoner i Stortinget, vil vite at for hvert enkelt legemiddel, hvis det skal omsettes på blå resept, kreves en egen beslutning for at det skal finansieres av det offentlige. Det sier også at her er det snakk om formalia for de aller fleste legemidlers vedkommende. Det er altså tunge realbeslutninger, de er tunge både for finansministeren og meg.

Utenriksminister Bjørn Tore Godal: Jeg vil si at både når det gjelder rettsaktene og brevvekslingen, vil det som sagt bli tilgjengelig for komiteen så fort som mulig. Brevvekslingen er ikke klar, så vidt jeg vet, men det skal vi sørge for så fort som mulig forut for vedtak i EØS-komiteen.

Leiaren: Ingen fleire på den saka?
Da vender vi bunken og går på rettsaktene.

Utenriksminister Bjørn Tore Godal: Jeg tenkte for det første si litt om det, og for det andre noen ord om hemmelige erklæringer i rådet i EU, som det har vært noen avisoppslag om på av naturlige grunner.

Når det gjelder rettsaktene, kommer 17 av de 20 rettsaktene som er omtalt i den listen som er oversendt Stortinget den 15. april, antakelig opp til behandling i EØS-komiteens møte 25. april. De tre som må utsettes av disse 20 i påvente av intern avklaring på EU-siden, er kommisjonsdirektivene om telekommunikasjonstjenester. Med andre ord: De tre direktivene om telekommunikasjonstjenester kommer ikke opp til behandling i EØS-komiteens møte 25. april. Seks av disse 20 rettsaktene mener jeg vi var gjennom i det forrige møtet i utvalget, hvor utvalgets medlemmer kommenterte noen av dem. Det gjelder tre kommisjonsforordninger om veterinærpreparater og tre rettsakter på

miljøområdet. Jeg gjentar derfor ikke noe av den diskusjonen, hvis det ikke er spesielt behov for det.

Det er imidlertid ett unntak her som jeg vil nevne. Det er direktiv nr. 9661 EF om integrert forebygging og reduksjon av forurensning. En fornyet gjennomgang av det direktivet, som er omtalt på side 12-13 i den omdelte listen, har vist at gjennomføring i norsk rett krever en endring i forurensningsloven. I henhold til direktivet skal nemlig nasjonale myndigheter når de gir utslippstillatelser, ikke bare konsentrere seg om virkninger av utslippet, de skal også stille vilkår om effektiv energibruk. Forurensningsloven i Norge gir i dag bare hjemmel til å sette vilkår om forurensningsbegrensende tiltak. Det siste er på mange måter det viktigste, men det er klart at energibruken er også viktig, og formelt sett innebærer direktivet en skjerping av dagens regelverk i Norge og i mange EU-land. Direktivet innebærer imidlertid ingen vesentlige endringer i forhold til den praksis som Statens forurensningstilsyn hittil har fulgt ved behandling av utslippstillatelser etter forurensningsloven. Forurensningsloven må endres slik at den også gir adgang til å sette vilkår om effektiv energibruk. Fra norsk side vil vi derfor i EØS-komiteen ta forbehold om Stortingets samtykke til beslutning om innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen. Det vil bli fremmet proposisjoner om samtykke og forslag til lovendringer med basis i dette asbestdirektivet som vi mener er fornuftig, men som krever lovendring.

Så er det kommisjonsdirektiv nr. 9543 EF som det er vist til på side 3 og 4 i den kommenterte liste. Det endrer et direktiv om gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner som allerede er en del av EØS-avtalen som kjent. Disse endringene gjelder utdanningsveier i enkelte medlemsland, nemlig Nederland og Østerrike. Som det forhåpentligvis vil framgå av det omdelte materialet, medfører det ikke behov for regelendringer i Norge og får heller ingen praktiske konsekvenser da det ikke kreves noen form for forutgående godkjenning i Norge for å utøve de yrkene som disse utdanningene kvalifiserer for.

På side 7 og 8 i listen omtales et direktiv om vekt og dimensjon for kjøretøyer. Direktivet foranlediger enkelte endringer i forskrift om bruk av kjøretøy, men får ingen vesentlige konsekvenser for norsk veitransport. I de tilfeller hvor det er forskjeller av betydning mellom gjeldende norske regler om vekt og dimensjon vil disse kunne beholdes for nasjonal trafikk, men altså ikke nødvendigvis når en er ute å kjøre andre steder. Kjøretøy som registreres før 17. september i år skal først være tilpasset direktivets nye bestemmelser om vekt og dimensjon innen 1. januar 2007.

Så er det direktiv 9648 på side 8 og 9 i det utsendte materialet som skal sikre et effektivt høyhastighetsnett for jernbaneforbindelser mellom medlemslandene. Jeg går ut fra at det også gjelder i medlemslandene. Det gjelder linjer som er bygd for eller oppgradert til å

tåle hastigheter på henholdsvis 250 og 200 km/t. Det er altså ingen plikt til å bygge eller oppgradere slike linjer. Selv om jeg skjønner at samferdselsministeren skal bygge krengetog, så er det altså ingen plikt til slik oppgradering. Direktivet må gjennomføres ved forskrift om tekniske standarder med hjemmel i jernbaneloven, og vi mener det er kurant.

Så er det hele 8 rettsakter på side 9-12 som omhandler innenlands vannveier. Norge har - jeg ble nesten litt fornærmet på Telemarks vegne - ingen vannveier som omfattes av direktivet og heller ingen flåte til denne type trafikk. Reglene vil derfor ikke bli gjennomført i norsk rett, selv om de blir en del av EØS-avtalen. Så får vi se hva framtida kan bringe både i Østfold og andre steder.

Avslutningsvis. Det spørsmålet som jeg tror har vakt større oppmerksomhet enn det meste av dette, er hemmelig erklæringer i EUs råd. De fleste vil være kjent med to artikler i den danske avisen Politiken og Aftenposten rett før påske, som viste til at det nylig skal være avgitt hemmelige erklæringer i rådet i forbindelse med vedtakelsen av nye EF-regler. Erklæringer som avgis i rådet i forbindelse med vedtakelse av nye EF-regler, skal som hovedregel være offentlige og i samsvar med reglene som vedtas.

EFTA/ EØS-landene får regelmessig oversendt slike erklæringer fra rådets drøftinger, altså de offentlige erklæringer, som det er ganske mange av.

I EØS-komiteen og i EØS-rådet har EFTA-siden understreket at alle erklæringer i rådet som har betydning for tolkningen av EØS-relevante EF-regler, også selvsagt bør gjøres kjent for EFTA- og EØS-landene, fordi de samme reglene vil være aktuelle også for oss. Vi har da fått forsikringer om at tolkningserklæringer til nye EF-regler ikke skal kunne holdes hemmelig som følge av de nye retningslinjene for innsynsrett i Rådets møteprotokoller. Skulle det likevel mot formodning bli avgitt slike erklæringer, vil EU-siden vurdere om de er av en slik art at de bør gjøres kjent for EFTA/EØS-landene.

Etter det vi er kjent med, og dette er høyst internt, finnes det tre rettsakter, tilnærmet tre rettsakter, pluss/minus, som er avgitt på hemmelig vis etter at det nye regelverket i EU trådte i kraft. Disse erklæringene er ensidige erklæringer fra ett eller to EU-land, og de har ingen betydning for tolkningen av EØS-relevante EF-regler. Det er ikke snakk om hemmelige felleserklæringer som på noen måte binder medlemslandene og kommisjonen til en felles hemmelig forståelse om bestemte EF-regler, som vi så ikke får vite om. Det er ensidige erklæringer avgitt til tre rettsakter, som ikke har slik betydning.

Fra norsk side synes vi likevel - uansett antall og uansett det jeg nå har sagt - at dette er en uting, som vi bør arbeide for å avskaffe, og vi

vil derfor kontinuerlig minne EU-siden om EFTA- og EØS-landenes behov for kjennskap til slike erklæringer. Vi bør få det på åpne linjer, iallfall i forhold til Utenriksdepartementet og berørte, og så forholde oss til dem etter hvert som vi får kunnskap om det. Jeg viser for øvrig til det brev som i dag er sendt til Senterpartiets gruppe, hvor dette er et av de spørsmål som omtales, og hvor det har gått kopi til utvalgets leder for distribusjon til samtlige medlemmer av utvalget.

Leiaren: Det er hermed omdelt.

Marit Arnstad (Sp): Jeg vil først si at jeg er enig med utenriksministeren i at dette er en uting. Det er problematisk fra norsk side å ha oversikt over hvordan regelverket blir fortolket, og hvordan regelverket skal fungere for det enkelte land. Slik sett bør dette unngås.

Den atferdskodeksen som trådte i kraft i 1995, hadde, så vidt jeg husker, to mål, at en skulle unngå hemmelige erklæringer, og at en skulle begrense bruken av tilleggserklæringer og fortolkninger av vedtak som ble gjort. Det jeg sitter igjen med en følelse av etter den redegjørelsen vi har fått nå, er at når et vedtak er gjort, får man en rekke erklæringer eller fortolkninger som ikke er hemmelige, men som først blir offentlige etter at vedtaket er gjort, og som Norge da får kjennskap til. Jeg synes at det i seg sjøl er et problem at det blir veldig mange erklæringer, som kommer i tillegg til sjølve vedtakene. Det er det ene. Dessuten er det et problem hvis det blir offentlig etter at sjølve vedtaket er gjort, for fra Norges side er det vel prosessen før vedtaket blir gjort, som blir betraktet som vesentlig.

Jeg ble litt forundret over at utenriksministeren i brevet til oss sa at han ikke var kjent med at det ble avgitt hemmelige erklæringer. Jeg oppfattet det som stod i Politiken, som klart, og at Helveg Petersen har tatt opp i EU-sammenheng at det er avgitt hemmelige erklæringer. Men nå forstår jeg at det altså er tre rettsakter som er avgitt på hemmelig vis etter at atferdskodeksen trådte i kraft.

Jeg er for øvrig enig i at Norge bør gjøre det en kan for både å unngå hemmelige protokoller og å redusere bruken av fortolkninger og erklæringer, sjøl om de blir offentlige etter at vedtak er gjort i Ministerrådet.

Kaci Kullmann Five (H): Jeg er helt enig i den pågående linje som utenriksministeren her gir uttrykk for i forhold til disse hemmelige erklæringene, altså for å få redusert antallet og helst bli kvitt denne type erklæringer i det hele tatt. Det tror jeg i grunnen det bare er én mening om i Stortinget, så Regjeringen har Høyres helhjertede støtte i å fortsette det arbeidet. Jeg tror også det er viktig at vi på parlamentarisk plan, når vi har mulighet til det, tar opp dette med ulike EU-instanser, bl.a. i møtene våre med Europaparlamentet. De er like lite glad i dette som vi er.

Til de konkrete sakene har jeg egentlig ikke noen særlige kommentarer - det ser greit ut. Men når det gjelder lange kjøretøyer, største tillatte dimensjoner, 96/53/EF, sidene 7-8, om modulsystem osv., vet jeg ikke helt om jeg har fått med meg teknikken i dette. Derfor vil jeg gjerne spørre om dette betyr at Norge i første omgang ikke øker lengden på tillatte kjøretøyer i Norge. Så vidt jeg kan forstå av papirene, vil Sverige og Finland, som vel i dag har lengre tillatt lengde på sine biler, fortsette med 25,25 meter som maksimumslengde, mens vi altså ikke går opp i den lengden. Jeg vil gjerne få beskjed om jeg har misforstått det. Jeg forstår at det pågår en utredning slik at man vil komme tilbake og har muligheter til å komme tilbake hvis Norge vil innføre dette modulsystemet. Jeg vil også gjerne bli korrigert hvis jeg ikke har forstått det riktig. Det står i det siste avsnittet at viktige momenter her vil være «kostnader ved tilpassing av vegnettet». Har de kostnadene man her hentyder til, sammenheng med eventuell økt lengde på kjøretøyene? Det var i grunnen spørsmålene.

Utenriksminister Bjørn Tore Godal: Svaret er bekreftende på alle de tre formodningene.

Når det gjelder spørsmålet om hemmelige erklæringer, er jeg helt enig med Arnstad i det. Det er selvsagt en uting. Det er imidlertid forskjell på dem, hadde jeg nær sagt, i den forstand at hvis kommisjonen og medlemslandene blir enige om hvordan et offentlig regelverk skal fortolkes, og fortolkningen er hemmelig, har vi jo et kjempeproblem. Men det er altså ikke situasjonen. Det har vi fått klare forsikringer om, og vi har heller ikke gjennom EØS-avtalens virkeperiode møtt noen eksempler på at det er rare ting som foregår. Så selv om vi må velge å stole på at det er avgrenset til pluss/minus tre, skal vi ikke kjøpe tallet. Om man har gravd riktig fram i haugen og fått alt på plass, vet ikke vi, men vi synes det er en uting uavhengig av det. Men selv de tre er altså ikke en omforent forståelse om hvordan regelverket skal forstås. Det er ensidige erklæringer hvor et medlemsland sier noe om hvordan de oppfatter det, for så å si å heise flagget når noen kommer og mener noe i medhold av det som er vedtatt, altså de klargjør sin posisjon hvis det blir krangel om det - det er det som er formen på en ensidig erklæring. Og det ligner jo til ugjenkjennelighet vedtak i Stortinget, hvor partier som går sammen om et vedtak, kanskje kan legge noe forskjellige ting inn i

det. Så vi bør jo avmystifisere det lite grann, men det er likevel uheldig, og vi er glad for at det ser ut til å være en omforent forståelse på at dette bør man motarbeide og avskaffe.

Det er riktig som representanten Kullmann Five sier, at verken kommisjonen eller EU-parlamentet er glad i dette. Det kan en godt forstå, for sett fra en integrasjonstankegang er jo dette det samme som særmerknader og særkrav som land har. Det er utgangspunktet for at vi og EU-parlamentet og kommisjonen faktisk har en felles interesse av å avskaffe den type ting, selv om premissene for det standpunktet kan være forskjellig.

Så er det Arnstads spørsmål. Det som står i svarbrevet til Senterpartiet, er følgende:

«Vi er ikke kjent med at det er avgitt hemmelige erklæringer av betydning for tolkingen av EØS-regelverket siden adferdskodeksen trådte i kraft» - altså «av betydning».

Einar Steensnæs (KrF): Jeg har for så vidt ingen kommentarer til de direktivene som nå behandles, jeg forstår at disse telekommunikasjonsdirektivene vil vi komme tilbake til, ettersom de ikke kommer opp på det første møtet. Men jeg lurte på det som nevnes under 395 L 0051 på side 5, hvor det står at en forskrift er ute på høring, og at forskriften vil bli vedtatt om kort tid - en forskrift som går på at i kabelnettet vil det ikke bare bli overført kringkastingssignaler, men også teletjenester. En slik utvidelse av bruk av kabelnettet er jo forbundet med ganske mange både praktiske og ikke minst prinsipielle spørsmål. Jeg forstår det slik at det er ute et forslag til endringer til forskrifter på høring, og så skal dette bli vedtatt om kort tid. Jeg vil spørre: På hvilken måte vil dette bli behandlet? Er det Samferdselsdepartementet som vedtar dette, og hvis det er slik, betyr det at det ikke er innvendinger av betydelig grad prinsipielt og praktisk til det som fremkommer gjennom høringen?

Utenriksminister Bjørn Tore Godal: Nei, det vil komme hit på vanlig måte til redegjørelse og behandling i EØS-utvalget. Når forskriften er på høring, er det jo for å få motforestillinger. Vi vil ikke vedta den ensidig i Samferdselsdepartementet, for det er en EØS-sak - det er derfor den står på lista. Vi skal gjerne svare på det spørsmålet fullt ut når jeg har fått både synspunkter og innvendinger fra fagdepartementet,

men det er altså ikke til behandling her i dag, og vi har heller ikke forberedt oss på det. Men å få uttalelser fra alle berørte på dette vil være like viktig for meg som for EØS-utvalget i neste runde.

Marit Arnstad (Sp): Jeg har en del kommentarer når det gjelder andre ting på dagsordenen. Jeg har bare en liten kommentar til dette med hemmelige protokoller. Jeg er enig i at det er alvorlig dersom de inneholder fortolkninger som vi ikke har kjennskap til, men jeg synes også det er et problem hvis det er protokoller som innebærer reservasjoner fra enkeltland. Særlig i forhold til miljøregler synes jeg det er et ganske viktig spørsmål, fordi det undergraver det som kan være viktige miljøregler.

Så til de enkelte rettsaktene. Det med telekommunikasjon er utsatt. Jeg skal komme tilbake til det, det er et direktiv der Senterpartiet ønsker veto mot.

Leiaren: Kan vi få notert kva slags det er med det same?

Marit Arnstad (Sp): Det gjelder infrastruktur og telefoni, altså opphevelse av eneretten til infrastruktur og telefoni, offentlig svitsjet telefoni.

Miljødirektivene har vi så vidt vært igjennom. Senterpartiet er av den oppfatning at det burde være unødvendig å inngå i et miljømerkesystem som stiller ulike krav, og som innebærer at norske forbrukere må forholde seg til to ulike merker og to ulike systemer. Det har vi tidligere gitt beskjed om at vi er reservert i forhold til.

Så til næringsmidler og veterinærpreparater. Vi har fått svar på det som gjelder antibiotika. Jeg vil bare forsikre meg om at det ikke er noe i veien for at Norge på egen hånd kan forby bruk av antibiotika, også sinkbacitracin, som brukes i Norge i dag, uavhengig av disse direktivene.

Da tror jeg ikke at jeg har flere kommentarer når det gjelder direktivene, men jeg har en kommentar til dagsordenen for EØS-komiteen.

Leiaren: Vi kjem tilbake til det, og tar direktiva no.

Utenriksminister Bjørn Tore Godal: Når det gjelder det spesifikke, har jeg fått opplyst at dette direktivet ikke vedrører det forholdet som Arnstad spør om, så det burde sånn sett være betryggende.

Når det gjelder de mer prinsipielle merknadene til de to tingene som er nevnt, ble det delvis behandlet sist, og vi noterer oss det Senterpartiet mener om det. Det samme gjelder selvsagt forskotteringen av standpunkt på denne saken, som kommer neste gang. Men det er veldig praktisk å få sånne meldinger, også fordi det gjør det mulig for oss å være effektive i besvarelsen av oppfølgingsspørsmål.

S a k n r . 2 .

Eventuelt.

Leiaren: Då er det m.a. resten av dagsordenen for EØS-komiteen.

Eg gir ordet til Einar Steensnæs.

Einar Steensnæs (KrF): Jeg har ikke bedt om ordet - det er en misforståelse. Men siden jeg fikk ordet, vil jeg spørre om det er noe nytt når det gjelder de to punktene 7 og 9. Det ene er maritim kabotasje, og det andre er laks. Er det slik at vi kan regne med en løsning på maritim kabotasje innen sommeren? Og når det gjelder laks, er det riktig at det er en tilstramning i forhold til det som så ut til å kunne bli en løsning - at en ikke fikk den straffetollen som var tilsiktet - men at det nå bikker andre veien - ifølge de nyhetsmeldingene som har kommet i går og i dag?

Kaci Kullmann Five (H): Mitt anliggende er også en liten oppdatering av laksesituasjonen, og likeledes når det gjelder punkt nr. 5, veterinære spørsmål, hvor saken vel nå står fast i EU-systemet, i hvert fall har det ikke vært noen særlig progresjon. Er

det noe nytt å melde her, slik at vi får en peiling på om man kan få frem en proposisjon til Stortinget på det punktet?

Marit Arnstad (Sp): Når det gjelder EFTA og EUs gassdirektiv, vil jeg gjerne høre hvilke kommentarer og synspunkter Norge har på det punktet.

Leiaren: I og med at det meste er dekt, har eg ingen fleire spørsmål.

Utenriksminister Bjørn Tore Godal: Jeg er godt fornøyd med utvalget!

La meg ta kabotasje først, for det er en gjenganger, for så vidt i likhet med et par av de andre områdene. Der er status den at kommisjonen er enig med EFTA-landene i at dette feltet, altså innenlands sjøtransport, er EØS-relevant, og vi har støtte for det synet i Europaparlamentet. Kommisjonen arbeider nå med et utkast til EØS-komitebeslutning, og vi har fått vite at den vil bli fremlagt samtidig med kommisjonens rapport til rådet om virkningene av forordningene om maritim kabotasje i EU. Denne rapporten forventer vi fremlagt i juni i år. Med andre ord: Det er framdrift i den saken, som forhåpentligvis kan være tilfredsstillende.

Vi har selvfølgelig ingen visshet for hvordan medlemslandene vil forholde seg. Vi har vel mistanke om hvem som ikke synes dette er noen god idé. Grekerne pleier å være på den fløyen, og det slenger også noen andre fra tid til annen. Men det ligger ikke verst an når det gjelder framdriften, selv om det har tatt altfor lang tid.

Når det gjelder gassdirektivet, er det viktig at det nederlandske formannskap har gitt offentlig uttrykk for at de gjerne vil legge fram dette forslaget i sin formannskapsperiode, altså i løpet av vårhalvåret. Det har andre formannskap nok sagt noe tilsvarende om tidligere. Våre kilder tyder på at dette ikke kommer fram til noen sluttbehandling i kommisjonen i den nederlandske periode, og at dette kommer på lufta sannsynligvis tidligst i løpet av 1997.

Vi tror ikke at det er ønskelig - enn si mulig - å motarbeide prinsipielt sett et direktiv på dette området, men vi må sørge for at et

direktiv som vil kunne få betydning for Norge, kommer i en sånn form at det er mest mulig positivt for oss. Og vi har særlig to hovedsynspunkter i det arbeidet:

For det første: Vi må sørge for at gassdirektivet også i framtida gir grunnlag for langsiktige leveranser av gass til det europeiske marked. Det mener de store tyske og franske gasselskapene, det mener ganske mange andre som har faglig peiling på gassmarkedet. Men det er nok også tendenser i motsatt retning, nemlig at gass er en vare du skal handle mest mulig fritt i spottmarkedet, omtrent som å gå og kjøpe vaskepulver etter tilbudsmetoden. Det er klart at det ville være meget uheldig for Norge med hensyn til langsiktig leveringssikkerhet på det europeiske markedet. Det samme mener heldigvis gasselskapene og ganske mange andre. Vi har derfor vært særlig opptatt av å få fram dette synspunktet.

Det andre hovedsynspunktet som vi har gjort til vårt, er at gassdirektivet - når det eventuelt kommer - bør begrenses i sitt geografiske omfang i den forstand at gassledninger og ilandføringsterminaler ikke bør være en del av gassdirektivet. Der bør andre regler gjelde, nemlig regler vi kjenner, mens gassdirektivet bør gå på distribusjon fra terminal og inn til de enkelte markeder. Det har selvfølgelig tilknytning til de norske eierinteresser og andre interesser i tilknytning til både rørledningssystemer og selve terminalene på land.

Det er for tidlig å si noe om hvor sterkt våre synspunkter står. Jeg kan berette litt om min erfaring med det, for det har prinsipiell interesse. Hver gang jeg snakker med ministre i EU om dette, ser de på meg som om jeg kommer fra en annen klode. De skjønner ikke hva jeg snakker om, og det står ikke på dagsordenen. Sånn sett var det helt parallelt til å begynne å arbeide med laksesaken i fjor sommer. De skjønnte litt mer om laks enn om gass. Men det kommer liksom ikke på budsjettet, det kommer ikke opp på den politiske dagsorden internt verken i kommisjonen eller i medlemslandene før på et atskillig seinere tidspunkt.

Dette er en utfordring i arbeidet med alle disse spørsmålene - å formulere det sånn at de skjønner hva vi snakker om, og få dem på dagsordenen før de ellers ville gjøre det, og før tingene er klappet og klart i EUs interne forberedelse av slike spørsmål.

Det er det som er å si om gass foreløpig. Men her står vi på, og vi har heldigvis mange allierte i EU. Noen av dem, nemlig tyske gassdistribusjonsselskaper, framtrådte jo i full offentlighet på norsk fjernsyn her om dagen, som vi hadde gleden av å se.

Når det gjelder veterinærbestemmelsene, er jeg redd for at inntrykket av arbeidet i EU befester seg. Vi har sagt klart fra at hvis vi skal få til noen stortingsbehandling i Norge før sommerferien, må dette være klart for vedtak i EØS-komiteen aller seinest tidligst i mai.

Proposisjoner og lovforslag skal det ikke ta lang tid å få fram, men skal Stortinget få anledning til å behandle denne saken på en ordentlig måte, er det siste frist. Jeg tok opp saken da jeg var i Brussel for ikke så lenge siden, og det mest sannsynlige nå er at saken først kommer opp til beslutning i EØS-komiteen etter ferien og med ikrafttredelse fra 1. januar 1998.

Som kjent vedtok EU i desember 1996 å innføre nye grensekontrollsystemer fra 1. januar i år. Vedtaket åpner for å ha lavere kontrollfrekvens i forhold til Norge og Island, som følge av at regelverket skal kunne bli en del av EØS-avtalen. Dette har stor betydning for fiskeeksporten, som i praksis kanskje ville stanse opp om en skulle få høyfrekvens på kontrollen av fiskeeksporten ved våre grenser. Kommisjonen har signalisert i lys av langsommeligheten i arbeidet her at de er beredt til å videreføre den lavere kontrollfrekvens inntil et felles EØS-regelverk kan tre i kraft. Vi er sånn sett på den grønne gren i forhold til denne dimensjonen. Det ville være ille om vi på grunn av langsommelige prosedyrer også skulle møte stengte grensestasjoner for norsk fiskeeksport.

Når det gjelder laks - som er det siste spørsmålet - er tausheten øredøvende foreløpig. Det er ikke noe nytt fra kommisjonen. Som regel lekker de som en sil - for å si det uærbødig. Det lekker som en sil i Brussel, mye mer enn det lekker andre steder i verden. Men det har vært taust. Hvis jeg skulle fortolke situasjonen nå, tror jeg ikke det er noen tvil om at det faktisk at det store flertall av EU-landene er kommet ut med en annen anbefaling til kommisjonen enn det Sir Leon Brittan bad om tilslutning til, har gjort inntrykk, vi har mange kilder for det, samtidig som Sir Leon Brittan behandler dette på en måte som gjør at den skotske oppdrettsnæringen ikke går til sak mot kommisjonen for irregulær saksbehandling. Der tror vi saken står.

Vi ser ikke bort fra at vi i løpet av overskuelig tid, noen dager, kan få en offentlig tilkjennegivelse av et signal fra kommisjonen, men nøyaktig i hvilken form vet vi ikke. Det kan bli i form av at det innføres straffetoll mot Norge, med virkning fra 1. juni, fulgt opp av forutsetninger om en dialog med Norge før en sånn straffetoll trer i kraft. Da har vi fått det jeg uærbødig var inne på i et tidligere møte, nemlig full effekt i Skottland og Storbritannia - på kort sikt - men samtidig en forhandlingssituasjon hvor vi i samråd med laksenæringen kan drøfte de tiltak som eventuelt måtte være aktuelle for å få et europeisk laksemarked som fungerer godt. Fiskeridepartementet er i uformell kontakt med laksenæringen med sikte på å forberede en slik eventuell forhandlingssituasjon. Det tror jeg er det mest sannsynlige forløp, men jeg kan ikke garantere at det er stoda.

Siden siste møte er det blitt klart at også Spania og Portugal har falt ned på norsk side, faktisk i en henstilling til kommisjonen om

forhandlinger framfor ensidige tiltak. Så det er i praksis nå Storbritannia, Irland og Finland som har tatt et standpunkt for kommisjonens foreløpige opplegg, mens Belgia har avstått fra å ytre seg. Alle de andre landene har kommet ut, med litt forskjellige variasjoner på temaet, til fordel for norsk posisjon. Det skjer meget sjelden i EU-systemet, og er - tror jeg - et resultat av at vi har nådd fram med våre synspunkter.

Kaci Kullmann Five (H): Hvor ligger Frankrike her?

Utenriksminister Bjørn Tore Godal: Om forlatelse - Frankrike er på gal side.

Leiaren: Vi har ei sak til, som eg heldt på å gløyme, som vi varsla i siste møte at vi skulle kome tilbake til. Det gjeld offentleggjering av referat frå utvalet. Der er det slik at det er utvalet sjølv som tek stilling til offentleggjering. Bakgrunnen for dette er at Stortinget i juni i fjor vedtok at referat frå dei hemmelege møta i EØS-utvalet skal gjerast offentlege eitt år etter møta, med mindre anna uttrykkeleg blir bestemt. Det vil då seie at frå juni-møtet vårt, som vil vere 25. juni 1997, vil referat bli gjorde offentlege på grunnlag av vedtak i EØS-utvalet.

Før dette trer i kraft, har vi ei rekkje møte som er avholdne på grunnlag av reglementet i den utvida utanrikskomiteen. I mangel kort og godt av anna reglement var det det som vart brukt. Det er i første omgang dette som vi då må ta stilling til offentleggjering av. Vi har vore innom i andre samanhengar at det bør offentleggjerast, men vi må ha særskilt vedtak på det.

Det er sendt brev frå utvalet til utanriksministeren, og eg har fått svar datert 15. april 1997 frå utanriksministeren. Kopi av dette skal vere omdelt til utvalet. Utanriksministeren erklærer seg samd i den framgangsmåten som er skissert, og har også slutta seg til at vi kan ta ei avgjerd om offentleggjering i dette møtet.

Det vi då skal ta stilling til i dag, er om vi kan offentleggjere referat frå møte i EØS-utvalet frå før 18. juni 1996, slik at desse blir gjorde offentlege frå og med 25. juni 1997. Det er den enkle saka som vi skal ta stilling til.

Sagt i kortversjon: Kan vi offentleggjere referata fram til 18. juni 1996, slik at desse blir offentlege frå 25. juni 1997?

Kaci Kullmann Five (H): Svaret er ja for vårt vedkommende.

Marit Arnstad (Sp): Svaret er ja for vårt vedkommende. De kunne offentliggjøres straks for min del.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Det er greit for oss.

Leiaren: Då er vi iallfall samde om ein ting her, nemleg offentleggjering.

Utenriksminister Bjørn Tore Godal: Jeg vil bare si en ting om laksesaken. Selv om jeg ikke har sagt sensasjonelle ting, er det veldig viktig at man ikke sier noe etter dette møtet om hva jeg har sagt, for jeg har fått klare tips om at jo mindre vi nå sier, jo bedre er det. Det tror jeg er helt riktig, for dette er en vanskelig sak i systemet der nede, og eventuelle gledesytringer fra Norge virker stikk i strid med sin hensikt akkurat nå. Så stillheten bør tiltres.

Leiaren: Det skulle vere godt i samsvar med reglane for dette utvalet.

Møtet slutt kl. 16.15.